

Tid Torsdagen den 26 september 2024, kl. 16:00-17:00
Plats Bråvallasalen, Stadshuset
Justerat Tisdagen den 8 oktober 2024 §§ 1-6, 9-11, 17-29, 31-70
Anslaget Onsdagen den 9 oktober 2024 §§ 1-6, 9-11, 17-29, 31-70

Omedelbart justerade paragrafer

Justerat Torsdagen den 26 september 2024 §§ 7, 8, 12-16, 30, 71, 72
Anslaget Måndagen den 30 september 2024 §§ 7, 8, 12-16, 30, 71, 72

Jan Valeskog

Jonas Naddebo

Närvarande

Beslutande ledamöter:

Jan Valeskog (S), ordföranden
Jonas Naddebo (C), vice ordföranden
Bsrat Asgedom Mebrahtu (S)
Maria Mustonen (V)
Aidin Zandian (V)
Cecilia Obermüller (MP)
Johan Nilsson (M)
Kristina Lutz (M)
Annika Elmlund (M)
Mats Johnsson (SD)
Björn Ljung (L)

Tjänstgörande ersättare:

Katrin Nyström (S) För Per Strängberg (S)
Humaun M. Kabir (S) För Maria-Elsa Salvo (S)

Ersättare:

Jonas Darai (V)
Oscar Gullberg (MP)
Karin Blomstrand (M)
Christer H Sjöblom (M)
Julian Kroon (SD)
Mikael Blomstrand (C)
Mikael Valier Furtenbach (KD)

Tjänstepersoner:

Dessutom närvarade stadsbyggnadsdirektören Amanda Horwitz, Mikael Andersson Ståhl, Anna Lina Axelsson §§ 1-2, Julia Björklund, Torleif Falk, Monika Joelsson, Lovisa Kihlberg §§ 1-2, Torkel Kjellman, Martin Schröder, Emil Steen, Lena Strömstedt, nämndsekreterare Fabian Lind, borgarrådssekreterarna Adam Valli Löfgren, Hanna Amin och William Ejeborg samt personalrepresentant Luis Lopez § 1

Stadsbyggnadsnämnden

Fleminggatan 4
Box 8314
104 20 Stockholm
Telefon 08-508 27 300
stadsbyggnadskontoret@stockholm.se
stockholm.se

§ 15

Stockholms stads program för de mänskliga rättigheterna. Svar på remiss från kommunstyrelsen, Dnr 2024-10024-1.6**Beslut**

Stadsbyggnadsnämnden beslutar enligt stadsbyggnadskontorets förslag:

- 1 Stadsbyggnadsnämnden beslutar att överlämna kontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen från kommunstyrelsen.
- 2 Stadsbyggnadsnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Reservation

Vice ordföranden Jonas Naddebo (C) reserverar sig mot beslutet med hänvisning till sitt förslag.

Björn Ljung (L) reserverar sig mot beslutet med hänvisning till sitt förslag.

Handlingar i ärendet

Stadsbyggnadskontorets tjänsteutlåtande från den 23 augusti 2024. Bilaga § 15

Tjänsteutlåtandet avser svar på remiss från kommunstyrelsen om Stockholms stads program för de mänskliga rättigheterna.

Nämndens behandling av ärendet**Framlagda förslag till beslut**

- 1) Ordföranden Jan Valeskog m.fl. (S), Maria Mustonen m.fl. (V), Cecilia Obermüller (MP), Johan Nilsson m.fl. (M) och Mats Johnsson (SD) föreslår (se beslutet).
- 2) Vice ordföranden Jonas Naddebo (C) föreslår att stadsbyggnadsnämnden beslutar att delvis godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen samt att Stockholms stads program för de mänskliga rättigheterna kompletteras med följande:

Alla människor är födda fria och lika i värde och rättigheter. För Centerpartiet är rätten till självbestämmande central; alla stockholmare ska ha rätt att bestämma över sitt eget liv och sin egen framtid, fria från kränkningar, diskriminering och rasism.

Vi välkomnar initiativet med ett sammanhållet program för de mänskliga rättigheterna i Stockholm. Däremot ser Centerpartiet att programmet saknar de tydliga

ansvarsstrukturer som är nödvändiga för att säkerställa effektiv implementering och uppföljning.

Centerpartiet ser bostäder som en central mänsklig rättighet. Programmet för mänskliga rättigheter nämner bostad som en grundläggande rättighet men saknar helt resonemang, åtgärder eller strategier riktade mot att förbättra den dysfunktionella bostadssituationen i Stockholm. Denna brist är allvarlig och undergräver programmets trovärdighet.

Stockholms bostadsmarknad i sin nuvarande form gynnar de som redan är etablerade på den, och stänger samtidigt effektivt ute många från att ta sig in. De som står långt fram i bostadskön har oftast redan en tryggad boendesituation. Samtidigt bor många unga vuxna fortfarande hemma, ensamstående föräldrar med barn tvingas flytta runt på osäkra andra- och tredjehandskontrakt och personer med samhällsbärande yrken inte kan ta emot jobb Stockholm.

Centerpartiet har därför föreslagit att alla bostäder i allmännyttan ska fördelas efter behov, inte efter antal år i bostadskön. Vi måste även tillgängliggöra socialt hållbara bostäder för hushåll med begränsade ekonomiska resurser. Har man inte en trygg boendesituation blir det ytterst svårt att tillgodogöra sig övriga mänskliga rättigheter som utbildning, arbete, hälsa, privatliv, vila och fritid.

Ett program för de mänskliga rättigheterna som inte gör minsta ansats till att skapa en tryggare och mer rättvis boendesituation är i grunden bristfälligt och behöver omvärderas för att uppfylla sitt syfte. Centerpartiet i Stockholm är redo att leda denna förändring för att säkerställa att alla stockholmare kan leva ett fritt, värdigt och tryggt liv.

- 3) Björn Ljung (L) föreslår att stadsbyggnadsnämnden beslutar att delvis godkänna förvaltningens förslag till beslut samt att komplettera program för de mänskliga rättigheterna i enlighet med vad som anförs nedan:

Stockholms stad ska vara frihetens stad där varje individ fritt kan forma sitt liv, utan att begränsas av diskriminering eller rasism i någon form. Vi ser dock flera brister i det föreslagna övergripande programmet för de mänskliga rättigheterna.

En lärdom från tidigare stadsövergripande styrdokument är att de bör vara så konkreta som möjligt med tydliga mål och uppdrag för stadens nämnder och bolag. En överhängande risk är annars att det enbart bidrar till ökad administration utan reell förbättring. Styrdokument och handlingsplaner behöver

kunna följas upp. Det föreslagna programmet är i sin nuvarande form dessvärre långt ifrån ett tydligt styrande dokument som nämnder och bolag kan förhålla sig till. Konkretisering i åtgärder och styrmedel är centralt för den här typen av program.

Den här typen av program fokuserar ofta på information och kunskapshöjande insatser. Vi vill därför betona vikten av att även fokusera på konkreta åtgärder och stöd riktade till personer som drabbas, t.ex. hur de ska kunna ta tillvara sina rättigheter.

Det är också anmärkningsvärt att antisemitism, afrofobi och hatbrott knappt ges något utrymme i programmet. Liberalerna har vid ett flertal tillfällen påtalat att antisemitismen skiljer sig från rasism och behöver adresseras specifikt. Likaså behöver ett program för de mänskliga rättigheterna, som tar sikte på att motverka all form av rasism, lyfta problematiken med hatbrott. Vad gäller hatbrott löper just afrosvenskar störst risk att utsättas och är överrepresenterade i fall med direkt våld. Stadens arbete mot hatbrott får inte bli en undanskymd del i ett övergripande styrdokument mot rasism.

Vi ser slutligen problem med att ersätta nuvarande styrdokument innan det finns nya handlingsplaner på plats. Det riskerar att skapa ett glapp i pågående arbete.

Beslutsgång

Ordföranden Jan Valeskog (S) ställer förslagen mot varandra och finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag som stöds av ordföranden Jan Valeskog m.fl. (S), Maria Mustonen m.fl. (V), Cecilia Obermüller (MP), Johan Nilsson m.fl. (M) och Mats Johnsson (SD).

Särskilt uttalande

Ordföranden Jan Valeskog m.fl. (S), Maria Mustonen m.fl. (V) och Cecilia Obermüller (MP) lämnar särskilt uttalande enligt följande:

Rätten till bostad är en grundläggande mänsklig rättighet och en viktig del av MR-programmet. Det innebär att alla människor ska ha tillgång till en säker, trygg och hållbar bostad, fri från diskriminering. Bostadens betydelse för individens möjlighet till ett tryggt och stabilt liv bör inte underskattas. Avsaknaden av en säker bostad ökar risken för utsatthet och socialt utanförskap, vilket i sin tur kan påverka individens möjlighet till arbete, utbildning och deltagande i samhället. För att alla ska ha rätten till en bostad behöver bostadsplaneringen fortsätta att främja en inkluderande stad där alla har möjlighet till en god boendemiljö.

Staden behöver arbeta för att minska bostadsbristen, tillgodose behoven hos olika grupper, såsom unga, äldre och ekonomiskt utsatta, samt säkerställa en blandning av bostadsformer och prisklasser. Genom att integrera rätten till bostad i stadsutvecklingen strävar staden efter att minska segregation och främja social rättvisa, vilket i sin tur stärker hela samhället.

Johan Nilsson m.fl. (M) lämnar särskilt uttalande enligt följande:

Stockholm ska vara en stad där man kan leva i trygghet och frihet. Vi välkomnar därför att staden får ett mer samlat program för att säkerställa den visionen om allas människors lika värde och grundläggande rättigheter. Arbetet med att förverkliga dessa rättigheter får dock inte innebära att vissa grupper i samhället faller mellan stolarna. Vi ser en växande antisemitism i världen, Sverige och Stockholm vilket måste tas på allvar. Det judiska fotavtrycket har bidragit till det Stockholm vi känner i dag men judiska föräldrar vittnar om rädsla för att deras barn ska bli måltavlor för hot och våld idag. Rädslan har lett fram till att få unga judar i dag vågar bära judiska symboler. Den oron har politiken ett ansvar för att ta på allvar. Det har konstaterats i statliga utredningar att den judiska minoriteten i Sverige i minst utsträckning får sina rättigheter tillgodosedda av kommuner och regioner, det är allvarlig kritik. När Stockholm nu får ett samlat program för de mänskliga rättigheterna som ska gälla för samtliga nämnder och bolagsstyrelser är det av största vikt att den judiska minoritetens verklighet i Stockholm inte åsidosätts.

Ersättaryttrande

Mikael Valier Furtenbach (KD) lämnar ersättaryttrande enligt följande:

1. Att delvis godkänna förslag till beslut.
2. Att komplettera program för de mänskliga rättigheterna i enlighet med vad som anförs nedan.
3. Att därutöver anföra följande:

En av den kristdemokratiska ideologins kärnpunkter är det unika, okränkbara och universella människovärdet. Rätten till sitt liv, sin frihet, ägande, religions- och yttrandefrihet är grundläggande exempel på rättigheter som vi menar knyter an till människovärdet. Vår uppgift som politiker är att respektera och främja dessa rättigheter i vårt arbete.

Ur ett lokalt perspektiv handlar det framförallt om att säkerställa våra medborgares rätt att vara sig själva, delta i samhället och demokratin, samt förverkliga sina drömmar fritt från våld, hot och hat. Vi välkomnar därför ambitionen att öka förståelsen för dessa rättigheter inom stadens organisation och att brister i dessa rättigheter, oaktat målgrupp, ska kartläggas. Vi instämmer i att arbetssätt och metoder ska tas fram för att stärka arbetet med mänskliga rättigheter men efterfrågar ett större fokus på orsaksanalyser. För att insatser och arbetssätt ska bli så ändamålsenliga och effektiva som möjligt krävs fokus på orsaksanalyser kopplat till de identifierade utmaningarna, inte enkom identifiering och kartläggning.

Vi noterar att vänsterstyret väljer att lägga vikt vid nya faktorer såsom klimaträttvisa och normkritik. I en tid där nationella minoriteter undviker att röra sig utomhus under politiska demonstrationer, HBTQ-individer möter hot och hat i vissa stadsdelar och kvinnors frihet begränsas av otrygghet så får inte de första stegen i människans behovstrappa stryka på foten för intersektionella maktteorier utifrån klimaträttvisa och normfientlighet.

Avslutningsvis noterar vi att styret väljer att inte lyfta ut stadens viktiga arbete mot antisemitism i de handlingsplaner som följer MR-programmet, utan att det klumpas samman med rasism. Vi finner det anmärkningsvärt att vissa nationella minoritetsgrupper bryts ut medan andra inte gör det. Inte minst mot bakgrund av den senaste tidens negativa utveckling för Sveriges judar och deras mänskliga rättigheter.

Underrättelse

Kommunstyrelsen ska underrättas om beslutet.